

UDENRIGSMINISTERIET

EUKOOR, sagsnr.: 24/00930

Den 12. juni 2024

Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 24. juni 2024

SAMLENOTAT

1. Ruslands aggression mod Ukraine	2
- <i>Politisk drøftelse</i>	2
KOM-dokument foreligger ikke	2
2. Situationen i Mellemøsten	4
- <i>Politisk drøftelse</i>	4
KOM-dokument foreligger ikke.	4
3. Vestbalkan	7
- <i>Politisk drøftelse</i>	7
KOM-dokument foreligger ikke.	7
4. Georgien	9
- <i>Politisk drøftelse</i>	9
KOM-dokument foreligger ikke.	9
5. De Store Søers Region.....	11
- <i>Politisk drøftelse</i>	11
KOM-dokument foreligger ikke.	11

1. Ruslands aggression mod Ukraine

- Politisk drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke

1. Resumé

På rådsmødet (udenrigsanliggender) den 24. juni 2024 ventes en drøftelse af Ruslands aggression mod Ukraine. Fokus forventes at være på militær støtte til Ukraine, herunder EU's sikkerhedstilsagn, immobiliserede aktiver samt udfaldet af det globale fredstopmøde, der blev afholdt d. 15-16. juni i Schweiz. Mødet ventes også at berøre fastholdelse af presset på Rusland gennem yderligere sanktioner. Regeringen fortsætter støtten til Ukraine både politisk, militært, civil og erhvervs-mæssigt og er stærk fortalende for, at EU snarest indgår en aftale om sikkerhedstilsagn med Ukraine, ligesom den støtter op om de hårdest mulige sanktioner, der kan opnås enighed om i EU.

2. Baggrund

Rusland gennemfører fortsat massive drone- og missilangreb rettet mod mål overalt i Ukraine og i stigende grad mod ukrainske provinsbyer. Samtidig har Rusland siden starten af maj udvidet sine offensive operationer og iværksat angreb i grænseområdet nær Ukraines næststørste by Kharkiv.

På rådsmødet (udenrigsanliggender) den 18. marts 2024 blev det vedtaget at etablere den militære bistandsfond til støtte for Ukraine ("Ukraine Assistance Fund") i perioden 2024-2027 under Den Europæiske Fredsfacilitet (EPF). Der udestår enighed om fordelingen af de 5 mia. euro i den militære bistandsfond mellem refusioner til medlemslandene for donationer fra egne lagre, bilaterale indkøb og fællesindkøb i den europæiske og ukrainske forsvarsindustri samt EUMAM Ukraine. Forhandlingerne herom pågår fortsat. Der arbejdes dertil på EU's sikkerhedstilsagn til Ukraine. Rådet sigter mod at underskrive de endelige sikkerhedstilsagn inden NATO-topmødet.

Den 21. maj 2024 godkendte Rådet, at ekstraordinære indtægter fra immobiliserede russiske aktiver, som optjenes efter 15. februar 2024, skal gå til at støtte Ukraine. Den første udbetaling til Ukraine ventes i juli 2024. Anvendelsen af indtægterne fra de immobiliserede russiske aktiver forventes også drøftet på G7-topmødet i Italien d. 13.-15. juni, herunder muligheden for at anvende indtægterne til at finansiere et lån til Ukraine.

Schweiz er vært for et globalt fredstopmøde d. 15.-16. juni. Mere end 100 lande og organisationer er inviterede. Hovedparten af EU- og nordiske lande forventes at deltage på stats- eller regeringslederniveau. Rådsmødet forventes at drøfte udfald fra topmødet, næste skridt samt fortsat outreach til globale partnere.

For at fastholde presset på Rusland forberedes en 14. sanktionspakke. Den 14. pakke bliver bred og vil inkludere såvel yderligere listninger som sektorspecifikke tiltag. Sideløbende arbejdes der med et nyt EU-sanktionsregime rettet mod Ruslands globale hybride og destabiliserende aktiviteter.

3. Formål og indhold

På rådsmødet ventes en drøftelse af militær støtte til Ukraine. Der ventes truffet beslutning om en foreløbig fordeling af de 5 mia. euro i den militære bistandsfond til støtte for Ukraine og om indgåelsen af EU's sikkerhedstilsagn til Ukraine. Der ventes dertil en status for medlemslandenes bilaterale leverancer af militært udstyr til Ukraine, herunder særligt ammunition og luftforsvar. Derudover ventes drøftelsen at berøre immobiliserede midler, det globale fredstopmøde samt muligvis sanktioner.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

'Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen ventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er fortsat bred opbakning blandt medlemslandene til militær, økonomisk og humanitær støtte til Ukraine. Der ventes bred enighed om nødvendigheden af at intensivere leverancer af militær støtte til Ukraine både bilateralt og ved brug af de 5 mia. euro i den militære bistandsfond til støtte for Ukraine. Det har dog fortsat ikke været muligt at nå til enighed om fordelingen af de 5 mia. euro i den militære bistandsfond. Der ventes desuden opbakning til, at EU snarest indgår en aftale med Ukraine om sikkerhedstilsagn. Der har endvidere været generel opbakning til sanktioner rettet mod Rusland. Den 14. sanktionspakke søges vedtaget forud for rådsmødet, om end det fortsat er uvist, om man kan nå til endelig enighed. Det har ligeledes været vanskeligt at nå til enighed om oprettelsen af et nyt sanktionsregime rettet mod Ruslands globale hybride og destabiliserende aktiviteter.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen fortsætter støtten til Ukraine både politisk, militært, civilt og erhvervsmæssigt. Det er afgørende, at der sikres langsigtet og tilstrækkelig finansiering til militær støtte til Ukraine både bilateralt og gennem EU, og at fordelingen af de 5 mia. euro i den militære bistandsfond sikrer størst mulig effekt af EU's militære støtte til Ukraine. Regeringen er stærk fortalende for, at EU snarest indgår en aftale om sikkerhedstilsagn med Ukraine. Regeringen støtter ligeledes, at indtægterne fra de immobiliserede russiske aktiver anvendes til at støtte Ukraine, og man vil på basis af enighed i G7 og EU se positivt på mulighederne herfor. Ydermere støtter regeringen op om afholdelse af et fredstopmøde, arbejdet med den ukrainske fredsformel og det pågående outreach-arbejde. Regeringen støtter op om de hårdest mulige sanktioner, der kan opnås enighed om i EU, samt et fortsat fokus på forbedret implementering og modarbejdelse af omgåelse af eksisterende sanktioner. Regeringen støtter dertil oprettelsen af et nyt sanktionsregime rettet mod russiske hybride og destabiliserende aktiviteter.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg den 17. maj 2024.

2. Situationen i Mellemøsten

- Politisk drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke.

1. Resumé

På rådsmødet ventes en drøftelse af den aktuelle situation i Israel, Palæstina og regionen, herunder den katastrofale humanitære situation, arbejdet for at opnå en våbenhvile inkl. frigivelse af alle gidsler, vigtigheden af at undgå regional eskalering samt behovet for en to-statsløsning. Regeringen bakker op om hidtil vedtagne EU-erklæringer vedr. situationen senest DER-konklusionerne fra 17. april, herunder fordømmelse af Hamas og behovet for frigivelse af gidsler, behovet for en humanitær våbenhvile, der kan føre til længerevarende våbenhvile samt behovet for øget humanitær adgang og beskyttelse af civile i Gaza. Regeringen bakker endvidere op om bestræbelserne på at undgå yderligere regional eskalering og få genstartet en fredsproces frem mod en to-statsløsning.

2. Baggrund (fra 11. juni)

I Gaza fortsætter det israelske militær deres operationer både fra luften og på landjorden. Der vurderes at være omkring 124 gidsler tilbage i Gaza, hvoraf mindst 42 anslås af være afgået ved døden. Ifølge sundhedsmyndighederne i Gaza er over 37.000 palæstinensere blevet dræbt siden den 7. oktober og mindst 84.000 mennesker anslås at være såret.

Den humanitære situation i Gaza forværres fortsat. Mere end 1 million mennesker er blevet fordrevet fra Rafah siden Israel igangsatte sin landoffensiv den 7. maj, og man estimerer at mindre end 100.000 palæstinensere er tilbage i området. Den israelske militæroperation i flygtningelejren Nuseirat den 8. juni, hvor fire Israelske gidsler blev befriet, har medført 274 dræbte og næsten 700 sårede palæstinensere. Situationen har lagt pres på hospitalernes allerede meget begrænsede kapacitet i Gaza. Alle medicinske evakueringer ud af Gaza har været suspenderet siden Rafah-grænseovergangen lukkede den 7. maj. Omkring 1,1 millioner mennesker er ramt af katastrofale niveauer af sult, og der meldes fortsat om hungersnødstilstande i det nordlige Gaza og øget risiko for spredning til resten af Gaza, såfremt situationen ikke forbedres. Den humanitære adgang, sikkerhed for nødhjælpsarbejdere og distribuering af nødhjælp er fortsat hovedudfordringer. Ifølge FN står nødhjælpen klar, men begrænses af israelske restriktioner, forsinkelser ved kontrolposter og den overordentlig vanskelige sikkerhedssituation. Den maritime korridor har været ude af drift siden den 27. maj pga. vejrrelaterede skader, men er blevet repareret og har været åben siden søndag den 9. juni. Sikkerhedssituationen er dog ekstremt volatil, hvilket gør det vanskeligt at få nødhjælpskonvojerne ud af den maritime zone med henblik på distribuering til civilbefolkningen. WFP har midlertidigt suspenderet deres humanitære operationer fra molen, indtil der er foretaget en grundig vurdering af sikkerhedssituationen ift. medarbejdernes sikkerhed.

USA's præsident Biden præsenterede den 31. maj en handlingsplan med tre faser for at nå frem til en varig våbenhvile for Gaza, som Danmark, EU og FN samt en lang række øvrige lande har udtrykt opbakning til. 10. juni vedtog FN resolution om støtte til USA's handlingsplan, hvor 14 lande stemte for, og kun Rusland afstod.

På Vestbredden stiger spændingerne, og der er hyppige og omfattende israelske militæroperationer. Ifølge FN er mere end 500 palæstinensere (heriblandt 124 børn) blevet dræbt på Vestbredden siden 7. oktober. Størstedelen er dræbt i forbindelse med israelske sikkerhedsstyrkers operationer, mens andre er dræbt i de over 940 bosætterangreb, der har fundet sted på Vestbredden siden 7. oktober. Den 23. maj udgav Verdensbanken en opdateret vurdering vedr. den palæstinensiske økonomi, hvori der advares om et finansielt kollaps. Ifølge Verdensbanken har den palæstinensiske økonomi mistet næsten en halv million jobs siden oktober 2023. Dertil kommer det Palæstinensiske Selvstyres økonomiske vanskeligheder pga. Israels tilbageholdelse af skatteindtægter, som Israel har opkrævet på vegne af Selvstyret fsva. Vestbredden.

Den Internationale Straffedomstols (ICC) chefanklager anmodede den 20. maj om udstedelse af arrestordrer mod Israels premierminister Netanyahu og forsvarsminister Gallant samt mod tre Hamas-ledere, idet chefanklageren fandt, at der var rimelig grund til at antage, at disse personer bar ansvar for krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden. ICC har ikke behandlet anmodningen endnu. Den Internationale Domstol (ICJ) udstedte den 24.

maj nye, foreløbige foranstaltninger vedrørende Israels militære offensiv i Rafah, i sagen hvor Sydafrika har anklaget Israel for at have forbrudt sig mod folkedrabskonventionen. Domstolen understregede, at Israel fortsat har en forpligtelse til at sikre uhindret adgang til humanitær nødhjælp ind i Gaza og beordre herudover Israel til at indstille sin militær offensiv i Rafah samt garantere, at FN-udpegede undersøgelseskommissioner kan opnå uhindret adgang til Gaza.

Den regionale situation er fortsat anspændt, ikke mindst på grænsen mellem Libanon og Israel, hvor kampene mellem israelske styrker og Hizbollah fortsætter med høj intensitet og på libanesisk side med stigende tab blandt både Hizbollah og civile. EU fortsætter sin omfattende diplomatiske indsats, herunder løbende drøftelser med centrale aktører, herunder med henblik på at bidrage til at undgå yderligere regional eskalering af konflikten.

Omkring Det Røde Hav og Adenbugten ses fortsat angreb fra Houthis-bevægelsen mod den civile skibstrafik og internationale flådefartøjer i området. EU's sømilitære operation EUNAVFOR ASPIDES opererer aktuelt i området med henblik på at beskytte den civile skibsfart.

3. Formål og indhold

Det nærmere fokus for drøftelsen vil afhænge af udviklingen frem mod rådsmødet. For nuværende ventes fokus dels på den aktuelle situation på jorden, herunder de katastrofale humanitære forhold i Gaza og den israelske militæroffensiv i Rafah, dels på EU's muligheder for at bidrage til en langsigtet politisk løsning, herunder ved kapacitetsopbygning af det Palæstinensiske Selvstyre. Dertil ventes fokus på de regionale implikationer og vigtigheden af at undgå yderligere eskalering. Der forventes i forlængelse heraf en status på EUNAVFOR ASPIDES' aktiviteter.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Ikke relevant.

8. Høring

Sagen har ikke været i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Om end der fortsat er forskelle mellem EU-medlemslandene, er der enighed om behovet for en humanitær våbenhvile, der kan føre til længerevarende våbenhvile. Der er derudover enighed om fordømmelse af Hamas og krav om frigivelse af gidsler samt om bekymring over den katastrofale humanitære situation i Gaza, herunder behov for beskyttelse af civile og for øget humanitær adgang inkl. gennem uhindret adgang via land og åbning af flere grænseovergange. Der er ligeledes enighed om behovet for at undgå yderligere regional eskalering og for at bidrage til at genstarte fredsprocessen frem mod en to-statsløsning, herunder med opbakning til den amerikanske præsenterede køreplan for at nå frem til en varig våbenhvile.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen bakker op om de hidtidige vedtagne EU-erklæringer fra bl.a. FAC og DER, som bl.a. opfordrer til en humanitær våbenhvile, der kan føre til længerevarende våbenhvile, fordømmer Hamas' terrorangreb mod Israel, opfordrer til gidslernes frigivelse, adresserer den dybt katastrofale humanitære situation i Gaza og bakker op om den amerikanske præsenterede køreplan for at nå frem til en varig våbenhvile. Det er for regeringen vigtigt, at den

kritiske humanitære situation i Gaza adresseres bl.a. i form af uhindret adgang for humanitær bistand. Regeringen bakker endvidere op om bestræbelserne på at undgå yderligere regional eskalering og på at få genstartet en fredsproces frem mod en to-statsløsning, herunder kapacitetsopbygning af det Palæstinensiske Selvstyre. Regeringen bakker desuden op om den sømilitære EU-operation, EUNAVFOR ASPIDES.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg den 17. maj 2024.

3. Vestbalkan

- Politisk drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke.

1. Resumé

Der forventes en generel drøftelse af Vestbalkan, hvor de seks udenrigsministre fra Vestbalkan deltager, herunder EU's engagement i regionen, udenrigs- og sikkerhedspolitiske forhold samt reformsporet i landene. Der er tale om en opfølgning på tidligere drøftelser, herunder den, der fandt sted ved EU-Vestbalkan udenrigsministermødet i november 2023, og hvor fokus var på bl.a. mulighederne for at styrke EU's relation til og strategiske engagement i landene i lyset af Ruslands invasion af Ukraine. Regeringen bakker op om et øget EU-engagement på Vestbalkan, ikke mindst i den aktuelle geopolitiske situation.

2. Baggrund

EU har et betydeligt engagement på Vestbalkan og en naturlig interesse i at sikre en positiv regional udvikling, både politisk, økonomisk og sikkerhedsmæssigt. Denne interesse er blevet yderligere forstærket efter Ruslands invasion af Ukraine, herunder ift. følgerne heraf for landene på Vestbalkan.

Vestbalkan er et hjørne af Europa, der fortsat er præget af interne spændinger mellem landene. Det gør sig gældende i Bosnien-Hercegovina, hvor Republika Sprskas nationalforsamling (RSNA) i foråret vedtog en række nye love, herunder bl.a. en ny valglov, der etablerer en selvstændig valgkommission (RIK), som skal overtage kompetencer fra Bosnien-Hercegovinas centrale valgkommission, en lov om udvidet immunitet, der gør det sværere at retsforfølge politikere og embedsmænd i Republika Srpska (RS), og en lov, der giver RIK mulighed for at afholde folkeafstemninger i RS. Lovene skal ses dels som modtræk til Den Høje Repræsentant Schmidts nylige beslutning om at ændre den bosniske valglov, dels som reaktion på FN's generalforsamlings resolution om folkemordet i Srebrenica, som blev vedtaget i FN's generalforsamling d. 23. maj 2024. På et møde i Srebrenica samme dag som afstemningen i FN's generalforsamling besluttede RS-regeringen, at den inden for 30 dage skulle udarbejde en aftale om 'fredelig adskillelse' fra Bosnien-Hercegovina.

Det anspændte forhold mellem Serbien og Kosovo, er en væsentlig kilde til regional ustabilitet. I begyndelsen af 2023 fik normaliseringsdialogen (Beograd-Pristina-dialogen) nyt momentum, da begge parter accepterede et europæisk mæglingsforslag. Aftalen indebærer bl.a., at Serbien ikke modsætter sig kosovarsk medlemskab af internationale organisationer, og at Kosovo til gengæld opretter en sammenslutning af kommuner med etnisk-serbisk flertal i Nordkosovo. Hverken Kosovo eller Serbien har levet op til disse forpligtelser. Det forværrede forhold mellem parterne det seneste år skyldes bl.a. sammenstød mellem Kosovo-serbiske demonstranter og NATO-soldater den 29. maj 2023 og angrebet fra en Kosovo-serbisk militant gruppe med bånd til regeringen i Beograd mod kosovarsk politi den 24. september. De seneste møder mellem EU's særlige repræsentant for Beograd-Pristina-dialogen, Miroslav Lajcak, og chefforhandlerne for hhv. Serbien og Kosovo viser, at parterne fortsat ligger langt fra hinanden hvad angår implementeringen af aftalen fra 2023.

I juni 2023 indførte EU's fælles udenrigstjeneste sammen med EU-Kommissionen en række midlertidige restriktioner mod Kosovo som følge af regeringens manglende vilje til at bidrage til en deeskalering af situationen i Nordkosovo. Der er bl.a. tale om en opfordring om suspendering af bilaterale besøg og en generel tilbageholdenhed med højniveaudialog, der ikke direkte er rettet mod at bidrage til fornyet kosovarsk engagement i Beograd-Pristina dialogen og at deeskalere situationen i Nordkosovo. Tiltagene er fortsat i kraft, om end flere EU-lande, herunder Danmark, er klar til at støtte en hel eller delvis ophævelse af dem, ligesom flere EU-lande har gennemført højniveaubesøg til Kosovo det seneste halve år.

Landene på Vestbalkan har generelt en høj grad af tilpasning til EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, hvor såvel Albanien, Bosnien-Hercegovina, Montenegro, Nordmakedonien som Kosovo har tilpasset sig 100%. Serbien har som eneste land en tilpasningsgrad på under 50%. Det skyldes, at landet ikke har fulgt EU-linjen i forhold til Ruslandssanktioner..

Hvad angår fremgang i reformsporet i Vestbalkan-landene tegner Kommissionens seneste fremskridtsrapporter fra november 2023 et blandet billede. Albanien har gjort gode fremskridt, mens Bosnien-Hercegovina og Nordmakedonien har gjort visse fremskridt. Montenegro og Serbien har ifølge rapporten gjort begrænsede fremskridt, mens Kosovo har gjort få til ingen. Det bemærkes, at EU's udvidelse ikke forventes at skulle drøfte på Rådsmødet, idet emnet drøftes i Rådet for generelle anliggender.

3. Formål og indhold

Der lægges op til en bred drøftelse med fokus på geopolitiske samt udenrigs- og sikkerhedspolitiske forhold, herunder mulighederne for øget samarbejde med Vestbalkan-landene på disse områder. Drøftelsen skal ses som en opfølgning på tidligere rådsdrøftelser om Vestbalkan, herunder drøftelserne ved EU-Vestbalkan udenrigsministermødet i november 2023 samt ved Rådsmødet (udenrigsanliggender) i maj 2023.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes en generel drøftelse af EU's engagement og udviklingen i regionen, hvor der ikke træffes konkrete beslutninger. Der forventes generel enighed blandt EU-landene om behovet for øget EU-engagement i Vestbalkan-regionen.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter et øget strategisk EU-engagement på Vestbalkan, ikke mindst efter Ruslands invasion af Ukraine. Regeringen støtter endvidere tiltag, der kan knytte Vestbalkan-landene tættere på EU, og finder det vigtigt, at landene selv tager ansvar for at sikre en positiv regional udvikling. Det gælder både mht. reformprocessen og mht. at fremme gode naborelationer og aktivt søge løsninger på udeståender i og mellem landene, hvilket er centralt for at opretholde sikkerhed og stabilitet i regionen. Regeringen støtter Bosnien-Hercegovinas territoriale integritet og finder det vigtigt at modgå alle tiltag, der truer denne. Regeringen støtter den EU-faciliterede normaliseringsdialog mellem Serbien og Kosovo og finder, at en løsning på konflikten mellem parterne skal findes i regi af denne. Regeringen finder det centralt, at lande, der ønsker optagelse i EU, tilpasser sig EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik, og at tilbud om støtte og adgang til visse fordele betinges heraf.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen har senest været forelagt for Folketingets Europaudvalg på mødet den 17. maj 2023 til orientering.

4. Georgien

- Politisk drøftelse

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

På rådsmødet (udenrigsanliggender) den 24. juni 2024 ventes en drøftelse af, hvordan EU bør reagere på den seneste tids bekymrende udvikling i Georgien, herunder vedtagelsen af en såkaldt "fremmedagentlov", der strider imod EU-kerneverdier og normer. Regeringen bakker op om en stærk reaktion fra EU's side for at sende et klart signal til den georgiske regering og vise opbakning til Georgiens overvejende pro-europæiske befolkning.

2. Baggrund

Den 14. maj 2024 vedtog Georgiens parlament en lov om 'gennemsigtighed med udenlandsk indflydelse' med støtte fra 84 ud af 150 parlamentsmedlemmer. Vedtagelsen skete efter en længere periode med omfattende massedemonstrationer blandt landets overvejende pro-europæiske befolkning og eskalerende politivold. Georgiens præsident nedlagde efterfølgende veto mod loven, som dog blev ophævet igen af parlamentet. På den baggrund blev loven endeligt underskrevet af Georgiens parlamentsformand den 3. juni 2024.

Der er tale om en såkaldt 'fremmedagentlov', som kræver, at organisationer, såsom NGO'er og medier, der modtager mere end 20 procent af deres finansiering fra udlandet, skal lade sig registrere som "organisationer der forfølger en fremmed magts interesser". Ellers vil de blive pålagt at betale store bøder. Fra og med den 2. august 2024 vil de georgiske myndigheder kunne indefryse civilsamfundsorganisationernes bankkonti, hvis de ikke betaler de førnævnte bødepålæg.

Ligesom EU har Danmark og en række andre medlemsstater gentagne gange udtrykt dyb bekymring over fremmedagentloven og den eskalerende vold. EU's højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og EU-Kommissionen har understreget, at fremmedagentloven strider imod EU's kerneværdier og normer samt modarbejder Georgiens vej til et fremtidigt EU-medlemskab. Samtidig har man kraftigt opfordret Georgiens regering til at trække fremmedagentloven tilbage og gennemføre de reformer, som Kommissionen har bedt om. Fra EU's side peges på, at fremmedagentloven vil underminere civilsamfundets og frie mediers arbejde. I den forbindelse betones, at forsamlings- og ytringsfrihed er grundlæggende rettigheder, som udgør kerneforpligtelser i EU's associeringsaftale med Georgien og i EU-integrationsprocessen.

3. Formål og indhold

Efter anmodning fra blandt andet Danmark forventes Rådet at drøfte, hvordan EU bør reagere på den seneste tids udvikling i Georgien, herunder vedtagelsen af den såkaldte fremmedagentlov. Det forventes at drøftelsen vil tage udgangspunkt i forslag til konkrete handlemuligheder, som vil blive fremlagt af EU's højtstående repræsentant for udenrigsanliggender.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Ikke relevant.

8. Høring

Sagen har ikke været i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes generelt at være opbakning til at drøfte, hvordan EU bør reagere på den georgiske 'fremmedagentlov', idet der formentlig vil være visse forskelle i de enkelte medlemsstaters præferencer for konkrete handlemuligheder.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen kan bakke op om den stærkest mulige reaktion fra EU's side. Det med henblik på at sende et klart signal til Georgiens regering om, at den bør trække fremmedagentloven tilbage og stoppe undertrykkelsen af civilsamfundet, hvis den ønsker at opnå et fremtidigt EU-medlemskab. Fra dansk side udelukker man derfor ikke nogen handlemuligheder på forhånd. F.eks. vil regeringen kunne støtte op om en suspension eller begrænsning af EU's økonomiske og tekniske støtte til georgiske myndigheder. Samtidig bør der findes måder, hvorpå EU kan fortsætte med at støtte det georgiske civilsamfund. Regeringen kan også bakke op om tiltag såsom målrettede sanktioner mod personer, der er ansvarlige for undertrykkelsen af demokrati og civilsamfund i Georgien og om at afsøge mulighederne for en midlertidig suspension af Georgiens visumfrihed.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.

5. De Store Søers Region

- Politisk drøftelse.

KOM-dokument foreligger ikke.

1. Resumé

På rådsmødet ventes en drøftelse af den regionale situation i Store Søer, der hovedsageligt drejer sig om konflikten i det østlige DRC samt mellem Rwanda og Den Demokratiske Republik Congo. Der ventes fokus på manglende fremdrift i de politiske mæglings-spor, den dybt bekymrende humanitære situation og udnævnelse af en Særlig Repræsentant (EUSR) for Store Søer. Regeringen bakker op om et stærkt EU-engagement i Store Søer og om udnævnelsen af en EUSR til Store Søer.

2. Baggrund

Afrikas Store Søer-region, som i sin snævre form omfatter Burundi, Den Demokratiske Republik Congo (DRC), Rwanda og Uganda, er et regionalt brændpunkt i det centrale Afrika, der påvirker sikkerheden og stabiliteten på hele det afrikanske kontinent. Konflikten i det østlige DRC har ført til en af kontinentets værste humanitære kriser med over 7 mio. internt fordrevne og omkring 25 mio. mennesker – svarende til ca. hver fjerde indbygger i DRC – der er afhængig af humanitær nødhjælp. Der rapporteres dagligt om menneskerettighedskrænkelser og seksuel og kønsbaseret vold. Der er tale om en af verdens mest negligerede fordrivelseskriser med akut mangel på humanitær finansiering (budget for 2024 pt. finansieret med ca. 25 %).

DRC har nogle af verdens vigtigste og største mineralreserver som kobolt og kobber samt konfliktminerale som tantal, diamanter og guld. Dertil er DRC hjemsted for unik regnskov og biodiversitet. Adgang til naturressourcer er på mange måder konflikten brændstof, ikke mindst i landets østlige region, som er kamplads for mere end 120 væbnede grupper og hvor mange drager nytte af svag myndighedskontrol med området.

Siden november 2021 er væbnede kampe mellem DRC's hær og en række væbnede grupper, ikke mindst den rwandisk-støttede oprørsgruppe M23, blusset op i det østlige DRC og har pustet til spændingerne mellem DRC og Rwanda. DRC anklager Rwanda for at forbyrde sig mod international lov gennem støtten til M23 og for at have "besat" dele af Øst-DRC. Omvendt anklager Rwanda DRC for at samarbejde med militsen FDLR, som har bånd til den milit af etniske hutuer, der var ansvarlig for folkedrabet på tutsierne i Rwanda. Forholdet mellem DRC og Rwanda er nu på et historisk lavpunkt med en fastlåst politisk situation og fortsatte væbnede udvekslinger. De to regionalt-etablerede fredsprocesser, hhv. Luanda-processen (mægling mellem Rwanda og DRC) og Nairobi-processen (mægling mellem DRC og væbnede grupperinger i landet) er i stilstand uden at have affødt nævneværdige resultater. Det er imidlertid fast EU-linje at bakke op om disse to fredsprocesser, hvilket AU og andre regionale aktører også gør.

I mere end et årti har MONUSCO, én af FN's største fredsbevarende missioner, været deployeret til DRC. Grundet udeblivende resultater har der i mange år været kritik af missionen, bl.a. fra civilbefolkningen og regeringen i DRC. DRC's regering har derfor bedt FN om at trække MONUSCO ud af landet ultimo 2024. Der er nu bekymring for, at MONUSCO's tilbagetrækning vil skabe et sikkerhedsvakuum i Øst-DRC. Det er også usikkert, om MONUSCO reelt vil være ude af landet i slutningen af 2024. En regional styrke under East African Community (EAC) opererede i DRC fra 2022 indtil slutningen af 2023, hvor DRC afviste at forlænge styrkens mandat på baggrund af utilfredshed med, at styrken ikke engagerede sig i direkte kampe mod M23. Siden udgangen af 2023 har en ny styrke under Southern African Development Community (SADC) på DRC's anmodning været indsat i det østlige DRC under sydafrikansk lederskab med forventning om mere aktiv bekæmpelse af M23.

Fra EU's side søger man at fastholde en balance mellem DRC og Rwanda med opfordring til Rwanda om at indstille støtten til M23 og til DRC om at stoppe samarbejdet med FDLR og modarbejde hadtale. Det til trods er der en stigende opfattelse i begge lande af, at EU favoriserer den anden part og særligt i DRC en stigende anti-EU stemning, også i befolkningen. I februar 2023 vedtog EU en strategi for Store Søer, der inkluderede udnævnelse af en EUSR til Store Søer.

3. Formål og indhold

Drøftelsen forventes at have fokus på den eskalerende konflikt i det østlige DRC, inkl. Rwandas militære tilstedeværelse i DRC, manglen på fremgang i det politiske mæglings-spor samt den dybt bekymrende humanitære situation. Drøftelsen forventes endvidere at fokusere på EU's handlemuligheder og mobilisering af EU's udenrigspolitiske instrumenter med henblik på at bidrage til en deeskalering af situationen. Der er en forventning om, at EU kan og bør spille en aktiv og konstruktiv rolle i regionen.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen ventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser, erhvervsøkonomiske konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes konsensus om et styrket strategisk EU-engagement i regionen, bl.a. med udpegelsen af en EUSR. Der forventes bred enighed om bekymringen for den ekstremt kritiske humanitære situation og for manglen på fremdrift i politisk dialog mellem Rwanda og DRC.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen bakker op om et stærkt EU-engagement i Store Søer og om udnævnelsen af en EUSR til Store Søer.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg i november 2022.